Contributed by Dirk Wanrooij, vanuit Caïro
dinsdag, 14 juni 2011 -

Het Jemenitisch restaurant in Dokki is een stukje Jemen middenin een drukke middenklasse wijk in Caïro. Jemenieten van alle rangen en standen komen hier op vrijdag na het gebed om met landgenoten de laatste nieuwtjes te bespreken onder het genot van een mals stuk schapenvlees. De onzekerheid die het land in haar greep heeft is ook hier te voelen.

Over politiek wordt nauwelijks gesproken, en al helemaal niet met buitenlanders. Een drietal Jemenitische studenten van de Al-Azhar universiteit in Caïro kijken verontrust naar televisiebeelden uit Syrië. Ze hopen dat de situatie in Jemen snel tot een goed einde gebracht wordt. Ze staan aan de kant van de demonstranten, maar willen er verder liever niet over praten. Deze situatie is tekenend. Hoewel president Ali Abdallah Saleh sinds een aantal dagen in Saoedi-Arabië verblijft voor medische behandeling boezemt hij nog altijd angst in.

Op drie juni raakte de president gewond na een moordaanslag in het presidentiële paleis. De aanslag komt na maanden van massale demonstraties tegen het 33 jaar oude bewind van Saleh.

Het nieuws over Saleh’s (tijdelijke) vlucht naar Saoedi-Arabië werd in de straten van Jemen met gejuich ontvangen. Het leek een overwinning voor de oppositiebeweging die, geïnspireerd door de Tunesische revolutie, openlijk de confrontatie aanging met het regime. Enkele dagen later echter, maakte een regeringsfunctionaris bekend dat Saleh aan de beterende hand was en spoedig terug zou keren. Het zou niet de eerste keer zijn dat de onvoorspelbare Saleh de wensen van de Jemenieten negeert.

Saleh kwam in 1978 aan de macht na een interne machtsstrijd binnen het leger. Na zijn directe tegenstanders uit de weg te hebben geruimd, installeerde hij een systeem dat draaide om de persoon van de president. Persoonlijke banden, coöptatie van oppositie, een uitgebreid netwerk van informanten en veiligheidsagenten en buitenlands geld hielden het regime bijeen. In januari, nog voordat de eerste demonstraties in Egypte losbarstten, gingen Jemenieten de straat op om het einde van dit systeem te eisen.

Nu, vier maanden later, is de beweging enorm gegroeid. In de hoofdstad Sana’a is een permanent tentenkamp opgezet waar demonstranten al weken verblijven, discussiëren, banden smeden en ideeën uitwisselen. Tegelijkertijd heeft het verzet zich verspreid door het hele land. Separatisten in het zuiden, die sinds enkele jaren de strijd voor een onafhankelijk Zuid-Jemen hebben hervat, hebben zich bij het verzet aangesloten in de hoop dat een Jemen zonder Saleh een ander Jemen zal zijn.

De president, die jarenlang zijn verdeel- en heersspel kon blijven spelen met steun van het Westen, toonde zich intussen strijdbaar en bijzonder wreed. Al verschillende malen haalde hij

overeenkomsten met de oppositiebeweging op het laatste moment onderuit, en richtte zich tot geweld. In april werden beide partijen het eens over een geleidelijke machtswisseling na bemiddeling van een coalitie van Golfstaten. Een akkoord – Saleh zou na dertig dagen aftreden – leek nabij, maar hij weigerde uiteindelijk te ondertekenen. Hij stelde dat chaos het land zou overspoelen en wakkerde de angst voor Al-Qaida nog maar eens aan. Escalatie van geweld was inderdaad het gevolg, maar vooral van dat deel van het leger dat nog aan de zijde van Saleh staat.

Het is een methode die andere dictators in de regio niet vreemd is. Mubarak, Al-Assad en Khadafi hebben op een allemaal beweerd dat zij het land beschermde tegen chaos en terreur. Om dat te bewijzen wakkerden ze geweld aan. Tegelijkertijd was het een manier om een opstandige bevolking te straffen.

Maar ook de protestbeweging toonde zich strijdbaar. In een poging de revolutie zo geweldloos mogelijk te laten verlopen, reageerden demonstranten met een landelijke campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid. Door het hele land werden stakingen en bezettingen georganiseerd. Deelname in Sana’a, hoofdstad en tevens zetel van de macht, werd geschat op zestig procent, maar in de districten Aden, Bayda, Hodeida, Lahj, Shabwa en Taiz deed meer dan negentig procent mee!

Het is deze vastberadenheid en ongelooflijke strijdbaarheid die het nieuwe Jemen vorm zal moeten geven. Maar het gevaar van een burgeroorlog ligt nog altijd op de loer. In tegenstelling tot Egypte en Tunesië, heeft het Jemenitisch leger niet als geheel stelling genomen tegen de zittende president. Hoewel een aanzienlijk deel van de strijdkrachten zich heeft aangesloten bij de protestbeweging, kan Saleh nog altijd een beroep doen op een aantal cruciale eenheden.

Bovendien kan de standvastigheid van Saleh niet los worden gezien van het domino-effect van de Arabische opstanden. Jemen is een trouwe bondgenoot van het Westen en staat onder grote druk van Saoedi-Arabië, de grootste olie exporteur ter wereld en tevens een van de meest repressieve regimes. Beide kampen zien hun belangen bedreigd door de ontwaakte Arabische massa’s. De Amerikanen die schoorvoetend afstand namen van Saleh naarmate de protesten groeiden hebben hun bombardementen op doelen in Jemen de laatste weken opgevoerd. Daarbij zijn volgens de The New York Times verschillende 'Al-Qaida kopstukken' bij omgekomen. Dit geweld zal de woede tegen het collaborerende regime alleen maar doe toenemen.

Het is te hopen dat de protestbeweging onder deze omstandigheden de kostbare eenheid kan bewaren en zich niet laat verdelen door leugens en valse beloftes van een dictator. Want volgens Azhar student Ali hebben de demonstranten het recht aan hun zijde. «Drieëndertig jaar onderdrukking onder Saleh is meer dan genoeg.».

Dit artikel verscheen eerder op socialisme.nu

Beelden van de protestbeweging in Jemen: www.youtube.com/watch?v=JOEH4edTZ1M